

Research article

Journal of Innovative Healthcare Practices (JOINIHP) 5(3), 154-165, 2024

Received: 8-Oct-2024 Accepted: 19-Dec-2024

<https://doi.org/10.58770/joinihp.1562426>

SAKARYA UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

Hemşirelik Öğrencilerinin Hasta Merkezli Bakım Yetkinliğinin Değerlendirilmesi

Hacer Şeyda SAYDAMLI¹ , Onur YILMAZEL² , Muhammed Nasrullah ER^{3*} ,

Eyüp TUTACAK⁴

¹ İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

² İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

³ İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye,

⁴ İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği, İstanbul, Türkiye

ÖZ

Bu çalışma, tanımlayıcı ve kesitsel olup örneklemi bir vakıf üniversitesinin lisans hemşirelik programında öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 136 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma, hemşirelik öğrencilerin hasta merkezli bakım yetkinliğinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Anketin tamamını yanıtlamayan 14 kişi çalışmadan çıkarılmış olup 122 öğrenci ile çalışılmıştır. Veriler ‘‘Kişisel Bilgi Formu’’ ve ‘‘Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği Ölçeği’’ ile toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, tek yönlü ANOVA, bağımsız örneklem t- testi kullanılmıştır. Hemşirelik öğrencilerin hasta merkezli bakım yetkinliği düzeyleri 72.8 ± 8.67 (min. 44, maks. 85) olarak değerlendirilmiş bu sonuç hasta merkezli bakım yetkinliğinin yüksek düzeyde olduğunu göstermiştir. Hasta merkezli bakım yetkinliği ile bakım süreçlerinde hasta katılımını teşvik etmek, hasta bakış açılarına saygı duymak, hastaları haklarını savunmak, hasta konforu sağlamak alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu araştırmanın sonucunda hemşirelik öğrencilerin hasta merkezli bakım yetkinliği düzeyleri yüksek olduğu, hasta merkezli bakım yetkinliği ile yaş, cinsiyet, sınıf, mezun olduğu lise, hemşirelik mesleğini isteyerek seçme durumu ve üniversitenin eğitiminden memnun olma durumu soruları arasında anlamlı bir farklılık göstermediği ancak hasta merkezli bakım hakkında bilgisi olma durumu sorusunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hasta merkezli bakım, hemşirelik bakımı, hemşirelik öğrencileri.

Evaluation of Nursing Students' Patient-Centred Care Competencies

ABSTRACT

The sample of this descriptive and cross-sectional type of research was made up of 136 students who are studying in the nursing undergraduate program of a foundation university and have agreed to participate in the research. The study was conducted for the purpose of evaluating the competence of nursing students in patient-centred care. 14 people who did not answer the entire questionnaire were excluded from the study and 122 students were studied. The data was collected with the ‘Personal Information Form’ and the ‘Patient-Centred Care Competence Scale.’ Descriptive statistics, one-way ANOVA, and independent sample t-tests were used in the analysis of the data. The competence levels of nursing students in patient-centred care was 72.8 ± 8.67 showing that patient-centred care competence is at a high level. A positively significant

³Corresponding Author e-mail: mnasrullah@stu.aydin.edu.tr

relationship has been found between patient-centred care competence and encouraging patient participation in care processes, respecting patient perspectives, defending patients' rights, and providing patient comfort sub-dimensions. As a result of this research, nursing students had high levels of patient-centred care competence; there was no significant difference between care competence and age, gender, grade, or high school status of willingly choosing the nursing profession and satisfaction with university education, but a significant difference was found in the status of knowledge about patient-centred care.

Keywords: Patient centered care, nursing care, nursing students.

1 Giriş

Çağımızın gelişen sağlık hizmeti ve talebi, hastaneleri ve hastane yöneticilerini hastaların bakım aşamalarını ve gereksinimleri için geleneksel doktor merkezli bakım yaklaşımı yerine farklı bir bakım yaklaşımına arayışına itmiştir. Bu sebeple bakım sunmada güncel bir yaklaşım olan hasta merkezli bakım yaklaşımı ortaya çıkmıştır (Erdoğan ve Kırılmaz, 2020). Hasta merkezli bakım, hasta etrafında organize edilen, bakım verenlerin hasta ve aileleriyle ortak olarak hastanın ihtiyaç ve tercihlerini belirleyip karşıladığı bakımdır (Ortiz, 2018).

Hasta merkezlilik kaliteli bakımın ve hasta güvenliğinin ana unsurları olup, tek başına bir kalite göstergesidir (Balcı, 2021; Arslanoğlu ve Kırılmaz, 2019). Hasta merkezli bakım sunumunun temelleri arasında olan iletişim kurma, hastaya özgü tedavi etme, kişiyi hastalığı hakkında eğitme, hastanın değerlerine saygı ile yaklaşma ve hastanın ihtiyaçlarını karşılama, hemşirelik bakımında temelini oluşturmaktadır (Saygılı ve ark., 2020). Hasta merkezli bakımda her hastada bir hemşire sorumludur. Hemşire ve hasta bakımı ortak planlar ve yürütür. Hemşire hastanın tüm isteklerini karşılar ve bakımda süreklilik sağlanmış olur. Aynı zamanda hemşire hastanın bakımını kontrol altına alabilmesi ve bakımın koordinasyonu kolaylaştır (Bakır ve Demir, 2020).

Hasta merkezli bakım kullanıldığında sağlık maliyetlerinde ve eşitsizliklerinde azalma, bakımın kalitesinde ve hastanın durumunda iyileşme sürdürülmüş olabilecektir. Hastaların tedaviye bakış açılarında, deneyimlerinde ve tercihlerinde pozitif anlamda değişimler gözlenir (Bakır ve Demir, 2020). Hasta merkezli bakımın uygulandığında görülen olumlu sonuçlarına rağmen, kapsayıcı sağlık politikaların olmaması, sağlık hizmeti veren ekibin yetersiz iletişimi ve personelin yeterli yetkinlikte olmaması gibi faktörler hasta merkezli bakımın sunulmasında engel teşkil etmektedir (Faalaslmaaleki, 2022). Bu engelleri aşabilmek için bakımı veren hemşirenin belirli bir yetkinlikte olması gerekmektedir ve bu yetkinliği sahip olabilmesi için öğrenciliğinden itibaren bu bakımı uygulamalı ve teorik bilgiye sahip olmalıdır (Faalaslmaaleki, 2022). Yapılan bu çalışma ile hemşirelik öğrencileri üstünde hasta merkezli bakım konusuyla ilgili yapılacak olan araştırmalara yol gösterecektir. Literatüre katkısı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın öncelikli amacı hemşirelik öğrencilerinin hasta merkezli bakım yetkinliğini değerlendirmektir. Çalışmanın yan amacı ise hemşirelik öğrencilerinin hasta merkezli bakım yetkinliğinin sınıf, yaş, cinsiyet, uyruk, staja çıkma durumu, hasta merkezli bakım hakkında bilgi durumu, bölümü isteyerek seçme durumu, derste hasta merkezli bakım konusu işlenmesi, okulda aldığı eğitimden memnun olma durumu, mezun olduğu lise türü, genel akademik başarı durumu, daha önce hastanede çalışma durumu değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığını değerlendirmektir.

2 Metodoloji

2.1 Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma başlangıcından önce İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Fen ve Tıbbi Müdahale Gerektirmeyen Sağlık Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 2023/02-1043 sayılı ve 13.02.2023 Tarihli etik kurul izni alınmıştır. Bunun yanında çalışmaya katılan katılımcıların katılım esasları gönüllülüğe bağlı olup araştırma hakkında bilgilendirme yapılarak bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

2.2 Araştırmanın Amacı ve Tipi

Bu araştırma, bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinde hasta merkezli bakım yetkinliğinin değerlendirilmesi amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel türde bir çalışma olarak yapılmıştır.

2.3 Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Çalışma, 15 Şubat - 23 Nisan 2023 tarihleri arasında İstanbul'da bir vakıf üniversitesinin hemşirelik bölümünde öğrenim görmekte olan lisans öğrencileriyle yapılmıştır.

2.4 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın ana kütesini, İstanbul da bir vakıf üniversitesinde 2022-2023 eğitim öğretim yılının bahar yarıyılında aktif olarak öğrenim görmekte olan hemşirelik öğrencileri oluşturmaktadır. Bu özelliği sağlayan tüm bireylere ulaşılması mümkün olmadığı için örneklem üzerinden çalışılması uygun bulunmuştur. Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004) tarafından hazırlanan örneklem büyüklüğü standartlarına göre $p=0,5$ ve $q=0,5$ olasılıklarında, $0,5$ örnekleme hatasıyla $\alpha=0,05$ güven aralığında 100 ile 500 arasında kişiden oluşan ana kütlede en az 80 kişilik bir örneklem ile çalışılması gerekmektedir.

2.5 Veri Toplama Araçları

Çalışmada, veri toplama yöntemi olarak anket yönteminin kullanılması belirlenmiştir. Kişisel tanımlamanın yer aldığı "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır.

2.5.1 Tanıtıcı Bilgi Formu

Tanıtıcı bilgi formu, araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Cinsiyet, yaş, sınıf, mezun olunan lise, uyruk, bölümü isteyerek seçme durumu, üniversiteden aldığı eğitimden memnun olma durumu, hasta merkezli bakım hakkında bilgi sahibi olma durumu sorularından oluşmaktadır. Toplam dokuz adet soru bulunmaktadır.

2.5.2 Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği Ölçeği

Hwang (2015) tarafından geliştirilmiş ve 17 ifadeden oluşan Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği Ölçeği (Patient Centred Care Competency Scale) Türkiye'de geçerlilik güvenilirliği Arslanoğlu ve Kırılmaz tarafından 2019'da yapılmıştır. Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği Ölçeği; "hasta bakış açlarına (perspektifine) saygı duymak (6 madde)", "bakım süreçlerinde hasta katılımını teşvik etmek (5 madde)", "hasta konforu sağlamak (3 madde)", "hastaları haklarını savunmak (3 madde)" olmak üzere dört alt gruptan oluşmaktadır. Ölçek içinde ters puanlı bir soru bulunmamaktadır. 5'li likert (Kesinlikle Katılmıyorum: 1 puan; Katılmıyorum: 2 puan; Kararsızım: 3 puan; Katılıyorum: 4 puan; Kesinlikle Katılıyorum: 5 puan) değerlendirilen ölçekten yüksek puan alınması kişinin ilgili hasta merkezli bakım yetkinliği ifadelerine kesinlikle katıldığını işaretlemesi; düşük puan alınması ise kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlediğini göstermektedir (Arslanoğlu ve Kırılmaz, 2019). Arslanoğlu ve Kırılmaz'ın (2019) geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği ölçeğinin tamamı için Cronbach Alfa (α) güvenilirlik katsayısı 0,85, hasta bakış açlarına (perspektifine) saygı duymak için 0,892, bakım süreçlerinde hasta katılımını teşvik etmek için 0,837, hasta konforu sağlamak için 0,919 ve hastaları haklarını savunmak için 0,969 olarak bulunmuştur..

2.6 Verilerin Analizi

Araştırmanın tüm verilerinin toplanmasında sonra verilerin eksik olup olmadığı kontrol edilmiş ve eksik verileri olan anketler araştırma dışında bırakılmıştır. Verilerin analizi IBM SPSS 25,0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programında gerçekleştirilmiştir. Anketler ile yapılan çalışmalarda ölçek

kullanımı durumunda öncelikle ölçekte yer almakta olan. Güvenirlilik analizi kullanılan ölçme aracının ne kadar tutarlı ölçüm yapabildiğini göstermektedir. Güvenirlilik analizi likert tipi ölçeklerde Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanarak yapılmaktadır. Katsayının 0,70'den büyük olması ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu anlamına gelmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2018). Ölçeklerin güvenirlilik analizi Tablo 1 de yer almaktadır.

Tablo 1: Güvenirlilik

	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği	,960	17
Hasta Bakış Açıklarına Saygı Duymak	,878	6
Bakım Süreçlerinde Hasta Katılımını Teşvik Etmek	,910	5
Hasta Konforu Sağlamak	,877	3
Hastaları Haklarını Savunmak	,865	3

Tablo 2: Normallik

	Çarpıklık		Basıklık	
	İstatistik	Std. Hata	İstatistik	Std. Hata
Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği	-,482	,219	,515	,435
Hasta Bakış Açıklarına Saygı Duymak	-,189	,219	-,137	,435
Bakım Süreçlerinde Hasta Katılımını Teşvik Etmek	-,321	,219	,136	,435
Hasta Konforu Sağlamak	-,825	,219	,998	,435
Hastaları Haklarını Savunmak	-,893	,219	1,122	,435

İç tutarlılık katsayıları incelendiğinde ölçek ve alt boyutlarının yüksek derecede güvenilir olduğu gözlenmiştir ($\alpha > ,80$). Verilerin değişkenleri normal dağılıma uygunlukları test edilmiştir.

Tablo 2'de yer alan çarpıklık ve basıklık istatistikleri değerlendirildiğinde ise tüm değişkenlerin değerlerinin -1,5 ve +1,5 aralığında olduğu yani normal dağılım gösterdiği saptanmıştır. Veriler, parametrik analiz tekniklerinden olan Bağımsız Örneklem T-Testi ile ANOVA testi kullanımı uygun görülmüştür.

3 Bulgular

Araştırmaya katılan bireylere ait demografik bilgiler Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: Demografik Bilgiler

		n	%
Cinsiyet	Kadın	90	73,8
	Erkek	32	26,2
Yaş	18-21	61	50,0
	22-25	61	50,0
Sınıf	2. Sınıf	35	28,7
	3. Sınıf	38	31,1
	4. Sınıf	49	40,2
Mezun Olunan Lise	Sağlık Meslek Lisesi	23	18,9
	Anadolu Lisesi ve diğerleri	99	81,1
Hemşirelik Mesleğini İsteyerek Seçme Durumu	Evet	97	79,5
	Hayır	25	20,5
Üniversitenin Eğitiminden Memnun Olma Durumu	Evet	77	63,1
	Hayır	45	36,9
Hasta Merkezli Bakım Hakkında Bilgisi Olma Durumu	Evet	112	91,8
	Hayır	10	8,2

Araştırmaya katılan öğrencilerin %40,2'si 4.sınıf, %73,8'i kadın, %81,1'i Anadolu lisesi ve diğer liselerden mezundur. Hasta merkezli bakım hakkında daha önce bilgisi olma durumuna verdikleri cevapların %91,8'i evet'tir. Öğrencilerin %79,5'i hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiğini, %63,1'i üniversitenin eğitiminden memnun olduğunu belirtmiştir. Araştırmanın bu bölümünde hastaların Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği Ölçeğine verdikleri yanıtların ortalaması, minimum ve maksimum puanları değerlendirilmiştir.

Tablo 4: Ölçek Özet İstatistiği

	Min.	Maks.	Ort.	Std. Sapma
Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği	44,00	85,00	72,803	8,676
Hasta Bakış Açıklarına Saygı Duymak	17,00	30,00	25,401	3,119
Bakım Süreçlerinde Hasta Katılımını Teşvik Etmek	12,00	25,00	21,344	2,674
Hasta Konforu Sağlamak	7,00	15,00	13,049	1,808
Hastaları Haklarını Savunmak	7,00	15,00	13,008	1,765

Tablo 4'te yer alan sonuçlar değerlendirildiğinde; hemşirelik öğrencilerinin hasta merkezli bakım yetkinliği, hasta bakış açılarına saygı duymak, bakım süreçlerinde hasta katılımını teşvik etmek, hasta konforu sağlamak, hastaları haklarını savunmak düzeylerinin ortalamalarının yüksek olduğu belirlenmiştir.

Hemşirelik öğrencilerinin hasta merkezli bakım yetkinliği ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarının sınıf faktörü açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin saptanması amacıyla uygulanan ANOVA sonuçları Tablo 5 'te yer almaktadır.

Tablo 5: *Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği ve Alt Boyutlarının Sınıf Açısından Farklılaşması*

	Sınıf	n	Ort.	SS	F	sd	p
Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği	2. Sınıf	35	72,09	9,09			
	3. Sınıf	38	71,58	7,76	1,198	2-119	.306
	4. Sınıf	49	74,27	9,01			
Hasta Bakış Açıklarına Saygı Duymak	2. Sınıf	35	25,09	3,36			
	3. Sınıf	38	24,82	2,71	2,049	2-119	,133
	4. Sınıf	49	26,08	3,17			
Bakım Süreçlerinde Hasta Katılımını Teşvik Etmek	2. Sınıf	35	21,17	2,61			
	3. Sınıf	38	21,03	2,51	,808	2-119	,448
	4. Sınıf	49	21,71	2,85			
Hasta Konforu Sağlamak	2. Sınıf	35	12,89	2,01			
	3. Sınıf	38	12,89	1,66	,697	2-119	,500
	4. Sınıf	49	13,29	1,78			
Hastaları Haklarını Savunmak	2. Sınıf	35	12,94	1,88			
	3. Sınıf	38	12,84	1,67	,430	2-119	,651
	4. Sınıf	49	13,18	1,78			

n: Kişi Sayısı, Ort.: Ortalama, SS: Standart Sapma, F: One Way ANOVA, Sd: Serbestlik Derecesi, p: Anlamlılık

Tablo 5'teki bulgular incelendiğinde hemşirelik öğrencilerinin hasta merkezli bakım yetkinliği ($F(2-119) = 1,198$, $p > ,05$), hasta bakış açılarına saygı duymak ($F(2-119) = 2,049$, $p > ,05$), bakım süreçlerinde hasta katılımını teşvik etmek ($F(2-119) = ,808$, $p > ,05$), hasta konforu sağlamak ($F(2-119) = ,697$, $p > ,05$) ve hastaları haklarını savunmak ($F(2-119) = ,430$, $p > ,05$) puan ortalamalarının sınıf faktörü açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur..

Hemşirelik öğrencilerinin hasta merkezli bakım yetkinliği ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarının hemşirelik mesleğini isteyerek seçme durumu faktörü açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin saptanması amacıyla uygulanan Bağımsız Örneklem t-Testi sonuçları Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6: *Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği ve Alt Boyutlarının Hemşirelik Mesleğini İsteyerek Seçme Durumu Açısından Farklılaşması*

Hemşirelik Mesleğini İsteyerek Seçme Durumu		n	Ort.	SS	t	sd	p
Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği	Evet	97	72,46	8,48	-,850	120	,397
	Hayır	25	74,12	9,48			
Hasta Bakış Açıklarına Saygı Duymak	Evet	97	25,22	3,06	-1,295	120	,198
	Hayır	25	26,12	3,32			
Bakım Süreçlerinde Hasta Katılımını Teşvik Etmek	Evet	97	21,25	2,61	-,787	120	,433
	Hayır	25	21,72	2,94			
Hasta Konforu Sağlamak	Evet	97	13,03	1,79	-,219	120	,827
	Hayır	25	13,12	1,92			
Hastaları Haklarını Savunmak	Evet	97	12,97	1,73	-,481	120	,632
	Hayır	25	13,16	1,91			

n: Kişi Sayısı, Ort.: Ortalama, SS: Standart Sapma, F: One Way ANOVA, Sd: Serbestlik Derecesi, p: Anlamlılık

Tablo 6'daki bulgular incelendiğinde hemşirelik öğrencilerinin hasta merkezli bakım yetkinliği ($t(120) = -,850$, $p > ,05$), hasta bakış açılarına saygı duymak ($t(120) = -1,295$, $p > ,05$), bakım süreçlerinde hasta katılımını teşvik etmek ($t(120) = -,787$, $p > ,05$), hasta konforu sağlamak ($t(120) = -,219$, $p > ,05$) ve hastaları haklarını savunmak ($t(120) = -,481$, $p > ,05$) puan ortalamalarının hemşirelik mesleğini isteyerek seçme

durumu faktörü açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur..

Hemşirelik öğrencilerinin hasta merkezli bakım yetkinliği ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarının üniversitenin eğitiminden memnun olma durumu faktörü açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin saptanması amacıyla uygulanan Bağımsız Örneklem t-Testi sonuçları Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7: Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği ve Alt Boyutlarının Üniversitenin Eğitiminden Memnun Olma Durumu Açısından Farklılaşması

Üniversitenin Eğitiminden Memnun Olma Durumu		n	Ort.	SS	t	sd	p
Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği	Evet	77	73,14	7,45	,564	120	,574
	Hayır	45	72,22	10,52			
Hasta Bakış Açıklarına Saygı Duymak	Evet	77	25,56	2,63	,725	120	,470
	Hayır	45	25,13	3,83			
Bakım Süreçlerinde Hasta Katılımını Teşvik Etmek	Evet	77	21,42	2,40	,384	120	,702
	Hayır	45	21,22	3,11			
Hasta Konforu Sağlamak	Evet	77	13,13	1,59	,643	120	,521
	Hayır	45	12,91	2,14			
Hastaları Haklarını Savunmak	Evet	77	13,04	1,59	,251	120	,802
	Hayır	45	12,96	2,04			

n: Kişi Sayısı, Ort.: Ortalama, SS: Standart Sapma, F: One Way ANOVA, Sd: Serbestlik Derecesi, p: Anlamlılık

Tablo 7’deki bulgular incelendiğinde hemşirelik öğrencilerinin hasta merkezli bakım yetkinliği ($t(120) = ,564$, $p > ,05$), hasta bakış açılarına saygı duymak ($t(120) = ,725$, $p > ,05$), bakım süreçlerinde hasta katılımını teşvik etmek ($t(120) = ,384$, $p > ,05$), hasta konforu sağlamak ($t(120) = ,643$, $p > ,05$) ve hastaları haklarını savunmak ($t(120) = ,251$, $p > ,05$) puan ortalamalarının üniversitenin eğitiminden memnun olma durumu faktörü açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur..

Hemşirelik öğrencilerinin hasta merkezli bakım yetkinliği ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarının hasta merkezli bakım hakkında bilgisi olma durumu faktörü açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin saptanması amacıyla uygulanan Bağımsız Örneklem t-Testi sonuçları Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8: Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği ve Alt Boyutlarının Hasta Merkezli Bakım Hakkında Bilgisi Olma Durumu Açısından Farklılaşması

Hasta Merkezli Bakım Hakkında Bilgisi Olma Durumu		n	Ort.	SS	t	sd	p
Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği	Evet	112	73,29	8,67	2,123	120	,036
	Hayır	10	67,30	6,98			
Hasta Bakış Açıklarına Saygı Duymak	Evet	112	25,59	3,09	2,261	120	,026
	Hayır	10	23,30	2,83			
Bakım Süreçlerinde Hasta Katılımını Teşvik Etmek	Evet	112	21,49	2,69	2,056	120	,042
	Hayır	10	19,70	1,89			
Hasta Konforu Sağlamak	Evet	112	13,15	1,78	2,128	120	,035
	Hayır	10	11,90	1,79			
Hastaları Haklarını Savunmak	Evet	112	13,06	1,78	1,139	120	,257
	Hayır	10	12,40	1,58			

n: Kişi Sayısı, Ort.: Ortalama, SS: Standart Sapma, F: One Way ANOVA, Sd: Serbestlik Derecesi, p: Anlamlılık

Tablo 8’deki bulgular incelendiğinde hemşirelik öğrencilerinin hastaları haklarını savunmak adlı alt boyutun

($t(120) = 1,139, p > ,05$) puan ortalamalarının hasta merkezli bakım hakkında bilgisi olma durumu faktörü açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Hasta merkezli bakım yetkinliği ($t(120) = 2,123, p < ,05$), hasta bakış açılarına saygı duymak ($t(120) = 2,261, p < ,05$), bakım süreçlerinde hasta katılımını teşvik etmek ($t(120) = 2,056, p < ,05$), hasta konforu sağlamak ($t(120) = 2,128, p < ,05$) puan ortalamalarının hasta merkezli bakım hakkında bilgisi olma durumu faktörü açısından ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Buna göre hasta merkezli bakım hakkında bilgisi olan hemşirelik öğrencilerin hasta merkezli bakım hakkında bilgisi olmayanlara kıyasla hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği ve alt boyutları olan hasta bakış açılarına saygı duymak, bakım süreçlerinde hasta katılımını teşvik etmek, hasta konforu sağlamak daha yüksek olduğu görülmüştür.

4 Tartışma

Araştırmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeğinden toplam $72,8 \pm 8,67$ puan aldıkları, bu ölçekten alınabilecek en yüksek puanın ise 85 olduğu saptanmıştır. Bu verilere göre hemşirelik öğrencilerinin hasta merkezli bakım yetkinlik düzeyinin yüksek olduğu belirlendi. Cirit (2022) yaptığı bir çalışmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları $72,90 \pm 8,23$ olarak bulunmuştur. Balcı (2021) yaptığı çalışmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları $69,46 \pm 8,64$ olarak bulunmuştur. Faalasımaleki (2022) yaptığı bir çalışmada cerrahi hemşirelerinin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları $62,26 \pm 11,31$ olarak bulunmuştur. Bakır ve Demir (2020) yaptığı bir çalışmada hemşirelerinin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları $71,20 \pm 5,61$ olarak bulunmuştur. Büyükaladağ (2021) yaptığı bir çalışmada aile sağlığı merkezlerindeki sağlık çalışanlarına yaptığı hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları $74,00 \pm 8,17$ olarak bulunmuştur. Sorumlu hemşirelerinin hasta merkezli bakım yetkinlikleri inceleyen araştırmanın sonucu $72,35 \pm 7,03$ (min 52, max 85) düzeyinde olduğu saptanmıştır. Alt boyut puan ortalamaları yüksek görülmüştür (Hastaoğlu, Bulut ve Mollaoğlu., 2023). Hasta Merkezli Bakım Yetkinliği Ölçeğinin toplam puan ortalaması diğer çalışmada $4,02 \pm 1,04$ (min 1, max 5) olarak belirlenmiştir (Çelik ve Mertoğlu, 2024). Cerrahi hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliklerinin yüksek olduğu saptanmıştır (Sançar, Doğan ve Zengin Aydın, 2023). Bu çalışmanın örneklemini gibi öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışmada orta düzeyde hasta merkezli bakım yetkinliğinin olduğu saptanmıştır (Luann ve ark., 2010) Literatür çalışmalarından elde edilen sonuçlardan hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği puan ortalaması yüksek düzeyde çıkmıştır ve araştırmamıza benzerlik göstermektedir.

Araştırmamızda hemşirelik öğrencilerinin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeğinin hasta bakış açılarına saygı duymak alt boyutu puan ortalaması $25,4 \pm 3,11$ puan olduğu bulunmuştur. Cirit (2022) yaptığı bir çalışmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği hasta bakış açılarına saygı duymak alt boyutu puan ortalaması $25,58 \pm 3,16$ puan olduğu bulunmuştur. Balcı (2021) yaptığı bir çalışmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği hasta bakış açılarına saygı duymak alt boyutu puan ortalaması $24,42 \pm 3,09$ puan olduğu bulunmuştur. Büyükaladağ (2021) yaptığı çalışmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği hasta bakış açılarına saygı duymak alt boyutu puan ortalaması $25,9 \pm 3,28$ olarak bulunmuştur. Saygılı ve arkadaşları (2020) yaptığı çalışmada ebe ve hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği hasta bakış açılarına saygı duymak alt boyutu puan ortalaması $16,20 \pm 2,72$ olarak bulunmuştur. Hastaoğlu, Bulut ve Mollaoğlu'nun (2023) yaptıkları çalışmada sorumlu hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği hasta bakış açılarına saygı duymak alt boyut puan ortalaması $25,46 \pm 2,80$ olarak bulunmuştur. Çelik ve Mertoğlu'nun (2024) yaptıkları çalışmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği hasta bakış açılarına saygı duymak alt boyut puan ortalaması $4,01 \pm 1,05$ olarak bulunmuştur. Literatür çalışmalarından elde edilen sonuçlardan hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeğinin hasta bakış açılarına saygı duymak alt boyutu puan ortalaması yüksek düzeyde çıkmıştır ve araştırmamıza benzerlik göstermektedir.

Araştırmamızda hemşirelik öğrencilerinin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeğinin bakım süreçlerinde

hasta katılımını teşvik etmek alt boyutu puan ortalaması $21,34 \pm 2,67$ puan olduğu bulunmuştur. Cirit (2022) yaptığı bir çalışmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği bakım süreçlerinde hasta katılımını teşvik etmek alt boyutu puan ortalaması $20,93 \pm 2,75$ puan olduğu bulunmuştur. Balcı (2021) yaptığı bir çalışmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği bakım süreçlerinde hasta katılımını teşvik etmek alt boyutu puan ortalaması $20,32 \pm 3,05$ puan olduğu bulunmuştur. Büyükaladağ (2021) yaptığı çalışmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği bakım süreçlerinde hasta katılımını teşvik etmek alt boyutu puan ortalaması $21,41 \pm 2,92$ olarak bulunmuştur. Saygılı ve arkadaşları (2020) yaptığı çalışmada ebe ve hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği bakım süreçlerinde hasta katılımını teşvik etmek alt boyutu puan ortalaması $15,82 \pm 2,74$ olarak bulunmuştur. Hastaoğlu, Bulut ve Mollaoğlu'nun (2023) yaptıkları çalışmada sorumlu hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği Bakım Süreçlerinde Hasta Katılımını Teşvik Etmek alt boyut puan ortalaması $20,90 \pm 2,51$ olarak bulunmuştur. Çelik ve Mertoğlu'nun (2024) yaptıkları çalışmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği Bakım Süreçlerinde Hasta Katılımını Teşvik Etmek alt boyut puan ortalaması $4,01 \pm 1,05$ olarak bulunmuştur. Literatür çalışmalarından elde edilen sonuçlardan hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği bakım süreçlerinde hasta katılımını teşvik etmek alt boyutu puan ortalaması orta düzeyde çıkmıştır ve araştırmamıza benzerlik göstermektedir.

Araştırmamızda hemşirelik öğrencilerinin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeğinin hasta konforu sağlamak alt boyutu puan ortalaması $13,04 \pm 1,8$ puan olduğu bulunmuştur. Cirit (2022) yaptığı bir çalışmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği hasta konforu sağlamak alt boyutu puan ortalaması $13,36 \pm 1,74$ puan olduğu bulunmuştur. Balcı (2021) yaptığı bir çalışmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği hasta konforu sağlamak alt boyutu puan ortalaması $12,42 \pm 2,3$ puan olduğu bulunmuştur. Büyükaladağ (2021) yaptığı çalışmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği hasta konforu sağlamak alt boyutu puan ortalaması $13,63 \pm 1,77$ olarak bulunmuştur. Saygılı ve arkadaşları (2020) yaptığı çalışmada ebe ve hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği hasta konforu sağlamak alt boyutu puan ortalaması $12,76 \pm 1,95$ olarak bulunmuştur. Hastaoğlu, Bulut ve Mollaoğlu'nun (2023) yaptıkları çalışmada sorumlu hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği hasta konforu sağlamak alt boyutu puan ortalaması $13,12 \pm 1,41$ olarak bulunmuştur. Çelik ve Mertoğlu'nun (2024) yaptıkları çalışmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği hasta konforu sağlamak alt boyut puan ortalaması $4,08 \pm 1,11$ olarak bulunmuştur. Literatür çalışmalarından elde edilen sonuçlardan hasta merkezli bakım yetkinliği hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeğinin hasta konforu sağlamak alt boyutu puan ortalaması yüksek düzeyde çıkmıştır ve araştırmamıza benzerlik göstermektedir.

Araştırmamızda hemşirelik öğrencilerinin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeğinin hastaları haklarını savunmak alt boyutu puan ortalaması $13 \pm 1,8$ puan olduğu bulunmuştur. Cirit (2022) yaptığı bir çalışmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği hastaları haklarını savunmak alt boyutu puan ortalaması $13,01 \pm 1,98$ puan olduğu bulunmuştur. Balcı (2021) yaptığı bir çalışmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği hastaları haklarını savunmak alt boyutu puan ortalaması $12,3 \pm 2,33$ puan olduğu bulunmuştur. Büyükaladağ (2021) yaptığı çalışmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği hastaları haklarını savunmak alt boyutu puan ortalaması $13,04 \pm 1,81$ olarak bulunmuştur. Saygılı ve arkadaşları (2020) yaptığı çalışmada ebe ve hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği hastaları haklarını savunmak alt boyutu puan ortalaması $12,63 \pm 1,92$ olarak bulunmuştur. Hastaoğlu, Bulut ve Mollaoğlu'nun (2023) yaptıkları çalışmada sorumlu hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği hastaları haklarını savunmak alt boyutu puan ortalaması $12,86 \pm 1,78$ olarak bulunmuştur. Çelik ve Mertoğlu'nun (2024) yaptıkları çalışmada hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği Hastaları Haklarını Savunmak alt boyut puan ortalaması $3,98 \pm 1,08$ olarak bulunmuştur. Literatür çalışmalarından elde edilen sonuçlardan hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği hastaları haklarını savunmak alt boyutu puan ortalaması yüksek düzeyde çıkmıştır ve araştırmamıza benzerlik göstermektedir.

Araştırmamızda hemşirelik öğrencilerinin hasta merkezli bakım yetkinliği düzeyleri ile sınıf faktörü açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Çalışmada 2. sınıfların hasta

merkezli bakım yetkinliği ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 72,09, 3. sınıfların hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeğine aldıkları puan ortalaması 71,58, 4. Sınıfların hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeğine aldıkları puan ortalaması 74,27 olarak bulunmuştur. Ancak 4. sınıfların, 2 ve 3. sınıflara göre ortalama puanının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Hasta merkezli bakım yetkinliği ölçeği puan ortalamalarının bu çalışmada hemşirelik mesleğini isteyerek seçme durumu faktörü açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Literatüre baktığımızda hemşirelik bölümünü severek okumak veya hemşirelik mesleğini seven hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği puan düzeyleri, hemşirelik bölümünü sevmeyen okuyanlara veya hemşirelik mesleğini sevmeyen yapanlara nazaran hasta merkezli bakım yetkinliği puan düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir (Bakır ve Demir., 2020).

Araştırmamızda hemşirelik öğrencilerinin hasta merkezli bakım yetkinliği düzeyi ve hasta bakış açılarına saygı duymak, bakım süreçlerinde hasta katılımını teşvik etmek, hasta konforu sağlamak alt boyutları ile hasta merkezli bakım hakkında bilgisi olma durumu faktörü açısından istatistiksel bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bu durumun sebebi eğitimin online ya da hibrit olarak gerçekleştirilmesinden kaynaklı olabilir. Literatür tarandığında hasta merkezli bakım hakkında bilgisi olma durumu faktörü incelenen araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada hasta merkezli bakım ile diğer faktörler arasındaki korelasyon incelenmemiştir fakat literatüre bakıldığında hemşirelerin hasta merkezli bakım gücünü iletirmek için sağlık okuryazarlığı geliştirilmesi gerektiği ifade edilir. Hemşirelerin hasta merkezli bakımdaki iş yükünü azaltma adına hemşirelere düşen hasta sayısının ayarlanması önerilmektedir (Yang, 2022).

Bu çalışmada hasta merkezli bakım kavramı ele alınmıştır. Literatürde bu kavram yerine birey merkezli bakım kavramı ele alınıp bu politikanın benimsenmesi gerektiği ifade edilir. Birey merkezli bakım, kişinin istek ve değerleri göz önünde bulundurulması verilen holistik bakım sürecidir. Bu bakım türü bu çalışmada da incelenen hasta merkezli bakıma göre daha özgün ve her bireye özel bakımın verilmesidir (Boz ve Akgün., 2019).

5 Sonuç

Hemşirelik öğrencilerinin hasta merkezli bakım yetkinliği seviyeleri $72,80 \pm 8,67$ (minimum 44, maksimum 85) şeklinde olduğu saptanmış ve hasta merkezli bakım yetkinliklerinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Bu araştırmadan elde edilen veriler sonucunda; hemşirelik lisans düzeyindeki öğrencilerin hasta merkezli bakım yetkinliği düzeyinin belirlenmesi ve öğrencilerin hasta merkezli bakım yetkinliğinin artırılması için müfredatlarda bu konulara ağırlık verilmesi, öğrencilik sürecinden başlayarak hasta merkezli bakım ile ilgili akademik çalışmaların yaygınlaştırılması ve öğrencilere yönelik yapılan çalışmaların artırılması, hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamaları sürecinde hasta merkezli bakımın alt boyutları olan “Hasta Bakış Açıklarına Saygı Duymak, Bakım Süreçlerinde Hasta Katılımını Teşvik Etmek, Hasta Konforu Sağlamak, Hastaların Haklarını Savunmak” konuları için eğitim gereksinimlerini belirlemesi ve eğitimlerin sürekliliğinin sağlanarak hasta merkezli bakım yetkinliğinin düzeyinin artırılması, klinik uygulamalara hasta merkezli bakım odaklı yaklaşılmasının uygulama hocaları tarafından sağlanması ve öğrencilerin bu konuda desteklenmesi önerilerinde bulunulabilir.

6 Beyanname

6.1 Araştırmanın Sınırlılıkları

Şubat-Nisan 2023 tarihinde İstanbul’da yer alan bir Üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesinin hemşirelik

bölümünde öğrenim gören 2. 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden toplanan veriler ile sınırlıdır. Hasta merkezli bakım yetkinliğini değerlendirilmesiyle sınırlıdır.

6.2 Teşekkür

Araştırmaya katılarak destek veren tüm hemşirelik bölümü öğrencilerine teşekkür ederiz.

6.3 Finansman Kaynağı

Finansal destek yoktur.

6.4 Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

6.5 Yazarların Katkıları

Makalede adı geçen her araştırmacının makaleye katkısını tanımlayın.

Ön Yazar Hacer Şeyda SAYDAMLI: Araştırma makalesi için fikir ya da hipotezin oluşturulması, sonuçlara ulaşmak için gereç ve yöntemlerin planlanması, verilerin düzenlenmesi ve bildirilmesi için sorumluluk almak, bulguların mantıklı açıklanması ve sunumu için sorumluluk almak, araştırma sırasında literatür taraması ile ilgili sorumluluk almak, araştırmanın denetimini yapmak, yazının tümü veya asıl bölümün oluşturulması için son onay ve sorumluluk almak.

2. Yazar Onur YILMAZEL: Araştırma makalesi için fikir ya da hipotezin oluşturulması, verilerin düzenlenmesi, verilerin toplanması, bulguların mantıklı açıklanması ve sunumu, araştırma sırasında literatür taraması ile ilgili sorumluluk almak, yazının tümü veya asıl bölümün oluşturulması için sorumluluk almak.

Sorunlu Yazar Muhammed Nasrullah ER: Makaleyi teslim etmeden önce sadece imla ve dil bilgisi açısından değil aynı zamanda entelektüel içerik açısından yeniden çalışma yapmak, literatür taraması ile ilgili sorumluluk almak, makalenin son halini dergiye sunmak.

4. Yazar Eyüp TUTACAK: Makalenin imla ve dil bilgisi açısından değil aynı zamanda entelektüel içerik açısından çalışma yapmak, imla ve dil bilgisi açısından sorumluluğu almak.

7 İnsan ve Hayvanlarla İlgili Çalışma

Eser insan/hayvan deneklerinin kullanımını içeriyorsa, makalenin bu bölümünde aşağıdaki alt başlıklar yer almalıdır:

7.1 Etik Onay

Araştırma başlangıcından önce İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Fen ve Tıbbi Müdahale Gerektirmeyen Sağlık Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 2023/02-1043 sayılı ve 13.02.2023 Tarihli etik kurul izni alınmıştır.

7.2 Bilgilendirilmiş Onam

Etik kurul onayın yanında çalışmaya katılan katılımcıların katılım esasları gönüllülüğe bağlı olup araştırma hakkında bilgilendirme yapılarak çalışmaya katılmayı kabul ettiklerine dair bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere, Helsinki Bildirgesi'ndeki araştırma ilkelerine bağlı kalındığı ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtilmiştir.

Kaynaklar

- Arslanoğlu, A., & Kırılmaz, H. (2019). Hasta merkezli bakım yetkinliği (HMBY) ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 6(2), 158-166.
- Bakır, N., Demir, C. (2020). Hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliği ve bütüncül hemşirelik yeterliliği. *Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(3), 109-117.
- Balcı, F. (2021). Cerrahi servislere çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının hasta merkezli bakım yetkinlikleri ile ilişkisi, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Boz, İ., Akgün, M. (2019). İnfertilitede birey merkezli bakım yaklaşımı. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 16(2), 170-175. <https://doi.org/10.5222/HEAD.2019.170>
- Büyükaladağ, H. (2021). Malatya il merkezinde görev yapmakta olan aile sağlığı çalışanlarının hasta merkezli bakım yetkinliği düzeylerinin değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi.
- Cirit, G. (2022). Hemşirelerin liderlik yönelimleri ile hasta merkezli bakım uygulamalarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi.
- Çelik, A., & Mertoğlu, S. (2024). Palyatif bakım veren hemşirelerin hasta merkezli bakım yetkinliğinin bakım kalitesine etkisi. *Forbes J Med*, 5(2), 95-101. <https://doi.org/10.4274/forbes.galenos.2024.94899>
- Erdoğan, M. & Kırılmaz, H. (2020). Hasta merkezlilik ve hasta merkezli bakım. *İnsan ve İnsan*, 7 (24), 97-126. <https://doi.org/10.29224/insanveinsan.668806>
- Faalamaleki, F. (2022). Cerrahi birimlerde çalışan hemşirelerin yorgunluk düzeylerinin tükenmişlik ve hasta merkezli bakım yetkinliklerine etkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2014). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık, (s 271).
- Hastaoğlu F, Bulut Y, Mollaoğlu M. (2023). Determination of patient-centered care competences of responsible nurses. *J Health Pro Res*, 5(2), 96-102. <https://doi.org/10.57224/jhpr.1219030>
- Luann, W., Cha-Chi, F., Win, M., Donna, E. (2010). Assessing patient-centered care: one approach to health disparities education. *Journal of General Internal Medicine*, 25(2), 86-90. <https://doi.org/10.1007%2Fs11606-010-1273-5>
- Sançar, B., Doğan, A., Zengin Aydın, L. (2023). Patient-centered care competence of surgical nurses: a cross-sectional study in Türkiye. *Journal of Harran University Medical Faculty*, 20, 346-51. <https://doi.org/10.35440/hutfd.1320871>
- Saygılı, M., Kar, A., & Uğurluoğlu, Ö. (2020). Hasta merkezli bakım yetkinlik ölçeği: türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması patient-centered care competency scale: turkish validity and reliability study. *Journal of Health Sciences*, 11(4), 416-426.
- Ortiz, M. R. (2018). Patient-centered care: nursing knowledge and policy. *Nursingscience Quarterly*, 31(3), 291-295.
- Yang, Y. (2022). Effects of health literacy competencies on patient-centered care among nurses. *BMC Health Serv Res*, 22, 1172. <https://doi.org/10.1186/s12913-022-08550-w>
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2004). SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Detay Yayıncılık.

© 2020 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).